

Repertoriul — programul ideologic și artistic fundamental al instituțiilor muzicale de spectacole și concerte

de Nicolae CALINOIU

Una din sarcinile cele mai importante ce revin factorilor de conducere din instituțiile noastre artistice o constituie elaborarea repertoriului. Repertoriul rămâne — în ultimă analiză — aspectul esențial și hotărâtor al activității unei instituții de spectacole sau concerte. El reprezintă programul ideologic și artistic fundamental al instituției, calea prin care pătrund în mintea și inima spectatorului ideile și sentimentele care l-au animat pe creator. De aici, răspunderea deosebită care incumbă la toate nivelele la care se hotărăște ce, cum și cât anume se difuzează.

Alcătuirea repertoriului reflectă, așadar, capacitatea ideologică și profesională a comitetelor oamenilor muncii din instituțiile respective, orientarea lor, obiectivele de perspectivă pe care le au în vedere. Pe de altă parte, nivelul interpretativ al colectivului, oricât de ridicat ar fi, nu devine eficient, nu e pus în adevărata sa valoare, decît în măsura în care poartă, transmite, idei generoase, umaniste, înalt patriotice — pînghii de seamă în determinarea unor mutații în concepțiile sociale, etice și estetice ale publicului, în sensul ridicării conștiinței pe treapta superioară a gândirii celei mai înaintate, a gândirii comuniste. Am amintit acest aspect tocmai pentru a sublinia că înzeștrășii noștri interpreți, aplaudați cu îndreptățire și îndrăgii de public, trebuie să le oferim astfel — printr-un repertoriu fericit întocmit — prilejul afirmării depline a personalității lor; de altfel, însăși creația lor interpretativă este stimulată, capătă un plus de strălucire și vibrație umană, atunci cînd vehiculează ideile înflăcărâte ale artei autentice, militante.

Activitatea stagiunii muzicale 1973—1974 a fost orientată ținîndu-se seama de necesitatea reflectării pregnante și în acest domeniu a evenimentelor de deosebită importanță ale anului 1974: aniversarea a 30 de ani de la Eliberarea României de sub dominația fascistă și cel de al XI-lea Congres al Partidului Comunist Român.

Bilanțul stagiunii 1973/1974 este, în general, pozitiv: din numărul de 69 de titluri de operă, operetă și balet românești — într-un total de 98 montări — 20 de titluri au constituit premiere — 12 absolute și 8 locale (8 opere, 8 operete, 4 baletе). Unele dintre acestea sînt inspirate din contemporaneitate sau evocă momente semnificative din istoria patriei: baletul *Văpaia* de Mircea Chiriac, inspirat din lupta revoluționară a clasei muncitoare (la

Opera Română din București și la Opera din Iași), operele *Bălcescu* de Cornel Trăilescu și *Doamna Chiajna* de Nicolae Buicliu (la Opera Română din București). După o absență de peste trei decenii, a revăzut lumina rampei, la Opera română din Cluj, opera istorică *Horia* de Nicolae Bretan și, tot pe această scenă, au fost prezentate, în soluții artistice inedite, opera-poem *Trepte ale istoriei* de Mihai Moldovan — lucrare în care se înlănțuie momente cruciale și personalități cu un rol de seamă în istoria poporului român — și opera-balet *Model mioritic* de Corneliu Dan Georgescu. Alte lucrări realizate în stagiunile trecute, prezentate în premieră pe scena unor opere și teatre muzicale au constituit evenimente importante pe plan local: *Ion Vodă* de Gh. Dumitrescu la Opera din Iași, *Stejarul din Borzești* de Teodor Bratu, la Opera din Timișoara, *Secretul lui Don Giovanni* de Cornel Țăranu la Opera de Stat din Cluj; în afară de baletul *Văpaia*, au mai văzut lumina rampei în premieră absolută tablourile coregrafice *In memoriam* pe muzică de Alex. Pașcanu, evocare patetică a eroilor patriei și *Ia-ți, mireasă, ziua bună*, pe muzică de Nicolae Boboc, o suită de obiceiuri tradiționale de nuntă din Țara Moșilor (la Opera din Timișoara); în genul operetei, stagiunea 1973/1974 a vădit o mai bună cuprindere a tematicii actuale: *Rodica* de Norbert Petri, a cărei acțiune se desfășoară pe unul din marile șantiere ale țării (la Teatrul Muzical din Brașov), *Mătușa mea Faustina* de L. Cavassi și Doru Butoiescu, care cu mijloacele specifice genului, tratează aspecte ale muncii savanților români, puse în slujba omului și apărarea descoperirilor lor împotriva spionajului străin (la Teatrul de Operetă din București); *Valurile Dunării* de George Grigoriu, care evocă personalitatea compozitorului înaintaș I. Ivanovici (la Teatrul Muzical Galați); în premieră locală au fost prezentate operetele *Soarele Londrei* de Florin Comișel (la Constanța și Brașov), *Piatra din casă* și *Harță răzeșul* de V. Iusceanu (la Opera din Iași).

Caracterul militant și educativ-patriotic al repertoriului stagiunii 1973/1974 în domeniul operei, operetei și baletului a fost întregit prin reluarea unor spectacole montate în anii trecuți, ca de exemplu: operele *Decebal* și *Răscoala* de Gh. Dumitrescu, *Zamolxe* de Liviu Glodeanu, *Trandafirii Doftanei* de N. Petri, *Pădurea vulturilor* de Tudor Jarda, *Capcana* de W. Demian, etc.; operetele *Ana Lugojana* și *Plutașul de pe Bistrița* de Filaret Barbu,

Lăsați-mă să cînt de Gherase Dendrino, *Spune, inimioară* de Elly Roman etc. ; baletele *Primăvara* de Cornel Trăilescu, *Întîlniri în beznă* de E. Junger, *Marinarul visător* de Laurențiu Profeta etc.

În ceea ce privește creația de operă, operetă și balet din literatura universală, repertoriul curent a fost îmbogățit cu un număr de 26 premiere (12 opere, 7 operete și 7 balet). Este de subliniat orientarea către unele zone stilistice mai puțin explorate atît în ce privește muzica romantică cît și creația modernă. Astfel, *Olandezul zburător* de Wagner a contribuit la îmbogățirea diapazonului interpretativ al colectivului Operei Române din București ; baletele *Cenușăreasa* de Prokofiev (la Opera din Iași) și *Carmen* de Bizet-Scodrin (la Opera Română din București) au reprezentat noi modalități de contact atît al dansurilor cît și al publicului cu muzica secolului XX ; *Oklahoma* de R. Rodgers, prima lucrare care propune formula modernă a musicalului, a evocat viața plină de tensiune a fermierilor americani la începutul secolului nostru, aducînd o muzică antrenantă, colorată (la Teatrul de Operetă din București).

Filarmonicile au prezentat în stagiunea 1973/1974 un repertoriu divers, în care creația originală a ocupat un rol important : din totalul de 1.655 execuții, 534 au aparținut muzicii simfonice românești. Acest număr a asigurat prezența, în medie, a unei lucrări românești în fiecare concert simfonic. Numărul execuțiilor cu lucrări românești în primă audiție — absolută și locală (289) — a depășit pe cel al reluărilor (245) din repertoriul consacrat. Semnificativ este faptul că o serie de lucrări realizate recent, cele mai multe rezultate din comenzile de creație ale Consiliului Culturii și Educației Socialiste, au fost preluate operativ în stagiunea filarmonicilor, lucrări care — prin conținutul și realizarea lor artistică — vădesc aportul compozitorilor noștri la investigarea mai bogată și mai variată a unor obiective tematice, sugerate de Programul partidului cu privire la îmbunătățirea activității politico-ideologice și de educare comunistă a maselor. Din repertoriul stagiunii nu au lipsit lucrările de bază, intrate în patrimoniul culturii muzicale românești, de la compozitorii înaintași din secolul al XIX-lea la George Enescu, de la compozitorii din perioada interbelică la cei de astăzi.

Cele 7 coruri salarizate, de pe lîngă filarmonici, au făcut posibilă programarea unor importante lucrări vocale-simfonice românești, precum și a unor pagini reprezentative din muzica universală. În concertele *à cappella* ale acestor formații, s-a remarcat, de asemenea, prezența mai susținută a cîntecelor de mase, ca și a altor lucrări cu conținut patriotic, militant.

Repertoriul de muzică universală a cuprins, ca și în alți ani, lucrările de bază — preclasice,

clasice, romantice și contemporane — necesare procesului de educație muzicală. La cifra de 1.121 titluri, propuse de filarmonici, s-au adăugat circa 300 lucrări concertante, pentru soliști și orchestră, a căror concretizare s-a făcut în funcție și de opțiunile soliștilor. Din repertoriu nu au lipsit investigațiile în muzica universală contemporană, ilustrată prin valori verificate și, în special, prin lucrări ale compozitorilor din țările socialiste.

În legătură cu activitatea în domeniul muzicii de cameră, instituțiile au făcut apel la cele mai bune formații existente, care — cu sprijinul material al Consiliului Culturii și Educației Socialiste — susțin de mai mulți ani concerte și recitaluri în capitală și în județe. Stagiunea de muzică de cameră a urmărit să prezinte lucrările fundamentale, atît din repertoriul românesc, cît și din cel universal, astfel încît publicul să se poată familiariza treptat, cu acest gen, de acces mai dificil, dar de o mare bogăție de conținut.

Urmărindu-se în continuare transpunerea în practică a hotărîrilor conducerii partidului cu privire la îmbunătățirea activității politico-ideologice, de educare marxist-leninistă a tuturor oamenilor muncii, propunerile de repertoriu ale instituțiilor muzicale de spectacole și concerte pe stagiunea 1974—1975 — întocmite pe baza recomandărilor Consiliului Culturii și Educației Socialiste și avizate de către comitetele județene respective — au fost îmbunătățite și definitivate în cadrul unei consfătuiri cu caracter de lucru, la care au participat directorii tuturor instituțiilor muzicale precum și reprezentanți ai comitetelor județene de Cultură și Educație socialistă.

Ca rezultat al acestor preocupări, repertoriul viitoarei stagiuni permite desprinderea următoarelor caracteristici esențiale :

— Menținerea ponderii creației originale, o atenție deosebită acordîndu-se lucrărilor valoroase cu tematică militantă, inspirată din trecutul de luptă al poporului nostru și din problematica actualității socialiste ;

— Prezența corespunzătoare a lucrărilor semnificative din creația muzicală contemporană a țărilor socialiste ;

— Sporirea pe căi multiple a eficienței educative a manifestărilor muzicale ;

— Organizarea unor manifestări cu conținut adecvat și de înaltă ținută artistică în întîmpinarea celui de al XI-lea Congres al P.C.R. și sărbătoririi a 27 de ani de la proclamarea Republicii.

Operele și teatrele muzicale își propun să prezinte în decursul viitoarei stagiuni un număr de 50 premiere, între care : 22 opere, 13 operete, 15 balet.

În cadrul acestei cifre, creația originală este reprezentată prin 24 lucrări (10 opere, 5 operete, 9 balet) 13 dintre ele fiind lucrări

inedite și constituind, ca atare, premiere absolute (5 opere, 3 operete, 5 baletе). Două dintre lucrările inedite sînt inspirate din trecutul istoric al poporului nostru (operele : *Poesis* de Gh. Dumitrescu la Opera Română din Cluj, *Regele Istros* de J. Szarvady la Teatrul Liric Constanța) ; 6 lucrări sînt inspirate din lupta ilegală a partidului sau din actualitatea socialistă (opera *Dreptul la dragoste* de Teodor Bratu, dramatizare după romanul autobiografic *Aveam 18 ani* de Ecaterina Lazăr, la Opera Română din București, operetele *Răspîntia* de Fl. Comișel la Teatrul de Operetă și *Atenție, se filmează* de W. Demian la Opera maghiară din Cluj, baletеle : *Chemarea* de T. Olah la Teatrul Muzical Brașov, *Seară de balet* de L. Profeta la Teatrul de Operetă, *Elanuri* de S. Sarchizov la Teatrul Muzical Galați) ; cinci lucrări abordează tematici diferite : operele *Hamlet* de P. Benteoiu la Opera Română și opera pentru copii *Cartea cu Apolo-dor* de Șt. Niculescu la Opera Română din Cluj, vodevilul pentru copii *Cocoșelul neascultător* de C. Ungureanu la Craiova, baletul *Trandafirul galben* de Harry Bella la Opera maghiară din Cluj și *Seară de balet* pe muzică de compozitori contemporani la Opera Română din București.

Dintre lucrările originale care vor fi prezentate în premieră locală, menționăm operele : *Ion Vodă* de Gh. Dumitrescu (la Opera din Iași), *Pădurea vulturilor* de T. Jarda (la Teatrul Liric Constanța), *Bălcescu* de C. Trăilescu (la Opera din Timișoara), *Năpasta* de S. Drăgoi (la Teatrul Muzical Brașov), *O noapte furtunoasă* de P. Constantinescu (la Opera din Iași) ; operetele : *Răspîntia* de Fl. Comișel (la Craiova), *Lăsați-mă să cînt* de G. Dendrino (la Teatrul Liric Constanța) ; baletеle : *Primăvara* de C. Trăilescu (la Teatrul Liric Constanța), *Văpaia* de M. Chiriac (la Opera din Iași), *Pădurea fermecată* de H. Klee (la Opera din Timișoara).

Este de remarcat, de asemenea, faptul că în repertoriul stagiunii viitoare, alături de premierele susmenționate, vor fi reluate un număr important din operele, baletеle și operetele românești cunoscute din stagiunile precedente, o atenție deosebită acordîndu-se lucrărilor cu tematică educativ-patriotică.

O atenție aparte se va acorda lucrărilor originale, comandate pe baza planului aprobat, lucrări care pe măsură ce vor fi terminate, vor fi incluse în repertoriul operelor și teatrelor muzicale.

Din literatura clasică universală vor fi prezentate 26 premiere (12 opere, 8 operete, 6 baletе), dintre care cităm : *Flautul fermecat* de W. A. Mozart, *Turandot* de G. Puccini, *Andrea Chenier* de U. Giordano, *Luna* de Carl Orff, baletеle : *Magazinul de păpuși* de Bayer, *Lacul lebedelor* de P. I. Ceaikovski, *Cenușăreasa* de S. Prokofiev, *Bolero* de Ravel, operetele : *Frau Luna* de P. Linke, *Pericola* de J. Offenbach, *Voievodul țiganilor* de J. Strauss etc.

Propunerile privind repertoriul simfonic vădesc, în continuare, preocuparea de a oferi spectatorilor, alături de valorile consacrate din tezaurul muzicii românești și universale, o serie de prime audiții care se anunță de cert interes. Se remarcă, totodată, grija pentru o selecție cît mai judicioasă a titlurilor, sub raportul eficienței lor educative și al realizării artistice.

Ponderea creației originale, în ansamblul repertoriului, se ridică la 536 execuții (302 prime audiții și 234 reluări). În comparație cu cele 1.131 execuții din muzica universală (288 prime audiții și 843 reluări), acest număr corespunde ritmului de o piesă românească în fiecare concert simfonic, exceptînd cele cîteva programe al căror profil nu va permite o asemenea structură.

Prin programarea cu prioritate a lucrărilor cu mesaj militant declarat — oratorii, cantate, poeme simfonice și alte forme programatice cu conținut patriotic, revoluționar — noua stagiune a căpătat semnificația unei mai temeinice ancorări în preocupările actuale, caracter care, datorită măsurilor luate în colaborare cu Uniunea compozitorilor, va deveni și mai pregnant prin introducerea și a altor lucrări, pe măsura finalizării lor.

Propunerile de repertoriu din muzica universală vizează, în primul rînd, familiarizarea unor noi straturi ale publicului cu valorile mari ale artei muzicale din toate timpurile. Programate adeseori pe cicluri, concerte vor contribui la lărgirea orizontului de cultură muzicală a spectatorilor, înlesnindu-le pătrunderea în profunzimea fenomenului muzical. Muzica clasică și romantică constituie, firește, miezul repertoriului de muzică universală, iubitorul de muzică regăsind, în fiecare stagiune, multe din lucrările pe care le-a îndrăgit în stagiunile trecute. Nu este neglijată însă nici muzica preclasică, după cum nu lipsesc nici paginile de bază ale muzicii secolului XX. De asemenea și în această stagiune s-a acordat atenție creației compozitorilor din țările socialiste care sînt prezenți în repertoriu cu un număr de peste 150 lucrări.

În domeniul muzicii de cameră, instituțiile vor face apel, în continuare, la cele mai bune formații camerale existente, care cu sprijinul Consiliului Culturii și Educației Socialiste vor prezenta concerte și recitaluri în Capitală și în județe. Propunerile de repertoriu, venite pe parcursul stagiunii din partea formațiilor, vor fi coordonate pe plan central, pentru a se asigura orientarea judicioasă a întregii activități camerale.

În cadrul planului actualei stagiuni a ansamblurilor artistice, s-a prevăzut de asemenea pregătirea unor noi spectacole de cîntece și dansuri, cu un pregnant caracter militant și patriotic, spectacole prezentate în premieră în cinstea Congresului al XI-lea al partidului și celei de a 27-a aniversări a proclamării Republicii.

În ceea ce privește teatrele și secțiile de estradă, activitatea acestora se află încă sub semnul unor înnoiri structurale.

Noile spectacole de estradă, aflate actualmente în lucru, își vor concentra atenția spre reliefaarea a ceea ce este nou, înaintat în comportarea oamenilor de la noi, satirizînd în același timp manifestările înapoiate, antisociale.

În general, consider că repertoriul instituțiilor muzicale de spectacole și concerte, pe stagiunea 1974—1975, se înscrie pe linia sarcinilor ce rezultă din Programul ideologic al P.C.R., din prețioasele indicații ale tovarășului Nicolae Ceaușescu, Secretarul general al partidului

nostru. Se vor depune în continuare eforturile necesare pentru îmbogățirea repertoriului, pe parcurs, cu noi lucrări în toate genurile, astfel încît noua stagiune muzicală, concepută sub semnul mărețului eveniment din viața partidului și poporului nostru, cel de al XI-lea Congres al P.C.R., să răspundă în cît mai mare măsură cerințelor actuale, să contribuie la formarea și educarea omului nou, cu o conștiință înaintată, capabil să înțeleagă și să acționeze pentru traducerea în viață a Programului P.C.R. de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și de înaintare a României spre comunism.

Tradiții și înnoiri în muzica sovietică

de dr. Vasile TOMESCU

În ziua de 11 noiembrie 1974 a avut loc în aula Uniunii compozitorilor din R. S. România, o festivitate dedicată muzicii sovietice, cu prilejul celei de a 57-a aniversări a Marii Revoluții Socialiste din Octombrie. Festivitatea a fost deschisă de Ion Dumitrescu, președintele Uniunii compozitorilor. Au fost de față Evghenia Soloviova, șef de secție în Ministerul Culturii din U.R.S.S., reprezentanți ai Ambasadei Sovietice în R. S. România, muzicologul Ivan Martînov și compozitorii Rostislav Boiko și Juri Semeniako, oaspeți ai Uniunii compozitorilor din R. S. România.

Tinerii interpreți Justin Opreanu, Elena Popescu, Dorel Fodoreanu și Ștefana Fodoreanu au prezentat Sonata a III-a pentru pian și Patru miniaturi pentru vioară și pian de Serghei Prokofiev, Nocturnă pentru violoncel și pian de Aram Hacıaturian, Rondo pentru violoncel și pian de Dmitri Kabalevski și Trio pentru vioară, violoncel și pian de Dmitri Șostakovici.

Programul artistic a fost precedat de un cuvînt care constituie obiectul articolului de față. (n.r.)

Expresie a bogatelor și rodnicelor tradiții de legături prietenești între statele și partidele noastre, de relații întemeiate pe principiul respectului și prețuirii reciproce, colaborarea româno-sovietică se confirmă dinamică și fructuoasă și în ansamblul culturii și astfel și în domeniul muzicii. Pe acest drum, audiția de muzică sovietică organizată de Uniunea compozitorilor din Republica Socialistă România, înscriindu-se în cadrul manifestărilor prilejuite în țara noastră de cea de a 57-a aniversare a Marii Revoluții Socialiste din Octombrie, ne oferă în același timp posibilitatea reîntîlnirii cu cîteva creații de seamă ale maeștrilor muzicii sovietice în talmăcirea unor tineri și valoroși interpreți români, ca și sugestia unei plăcute evocări a schimburilor de idei și valori între muzica și muzicienii din România și U.R.S.S.

Avem astfel bucuria de a aminti momentul dialogului purtat la Moscova între conducerea Uniunilor de compozitori din cele două țări, în legătură cu probleme fundamentale, teoretice și de creație, eveniment însoțit de concerte publice edificatoare pentru tendințele și înfăptuirile muzicale actuale din România și Uniunea Sovietică. Aniversarea a 60 de ani de viață ai președinților celor două Uniuni de compozitori a fost marcată prin calde omagii, publicate în cinstea compozitorului Tihon Hrennikov de revista **Muzica** și în cinstea compozitorului Ion Dumitrescu de revistele **Sovetskaia Muzika** și **Muzicalnaia Jizni**, profesorul Ivan Ivanovici Martînov fiind printre semnatari. Sărbătorirea septuagenarului Aram Ilici Hacıaturian a fost cinstită în revista **Muzica** prin însemnări ale discipolilor români ai eminentului muzician. Împreună cu colegul